

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

ciliis Proferbitur, præsertim in Milevitano san. 3. 4. & 5. ubi anathema dicitur ei qui dixerit hominem indigere gratiâ solum ad faciendum, & non ad simpliciter implendam legem. Et in Arausicano 2. can. 25. ubi sic habetur: *Hoc Deo propitiante, & predicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea, aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est possit, nisi gratia eum & misericordia divina præveniat.*

251 Neque dici potest, hæc & similia Conciliorum & Patrum testimonia intelligi debere de impletione præceptorum supernaturalium, vel de observantia naturalium fructuosa, & meritoria vitæ æternæ. Nam Concilia & SS. Patres loquuntur de indigentia gratiæ ad implenda mandata, specialiter respectu hominis lapsi, & dicunt eam provenire ex infirmitate naturæ, & liberi arbitrii debilitate, ut patet ex verbis Arausicani jam ætatis: *At indigere gratiâ ad implenda præcepta supernaturalia, & ad observanda naturalia quantum ad modum, seu meritorie & fructuose, non est quid speciale & proprium homini lapsi, cum etiam homo in natura integra ad id impotens esset ex propria, neque oritur ex lapsu & infirmitate hominis, sed ex supernaturalitate actus præcepti, aut meriti vitæ æternæ: Ergo hæc interpretatio non est legitima, nec menti Conciliorum & SS. Patrum consentanea.*

252 Confirmatur: Aliquid speciale dicitur, juxta communem sensum & intelligentiam, de observantia omnium præceptorum collectivè, quod non dicitur de impletione unius vel alterius præcepti divisivè: Sed nihil speciale esset in Concilio, si tantum loquerentur de impletione præceptorum supernaturalium, vel de observantia legis naturalis fructuosa & meritoria; cum ad implendum unicum præceptum supernaturale, & ad observandum minimum mandatum legis naturæ fructuosè, & meritorie, gratia necessaria sit, ut omnes fateantur: Ergo non est sermo tantum de impletione præceptorum supernaturalium, vel de observantia naturalium fructuosa, & meritoria vitæ æternæ, sed etiam de observantia totius legis naturæ quantum ad substantiam.

253 Confirmatur amplius: Pelagius non solum erravit, asserendo posse hominem per proprias vires totam legem adimplere, comprehendendo supernaturalia præcepta, vel naturalia, prout ad salutem proficua; sed etiam eo quod existeret, ipsum posse ex viribus liberi arbitrii totam legem naturæ collectivè adimplere, ut constat ex Patribus Africanis in Epistola ad Innocentium, quæ est 90. apud Augustinum, ubi sic habetur: *Isti autem (scilicet Pelagiani) asserunt in eo Dei gratiam esse deputandam, quod talem hominis instituit, creavitque naturam, quæ per propriam voluntatem legem Dei posset implere, sive naturaliter in corde conscriptam, sive in litteris datam &c.* Ubi clarè in utroque errasse Pelagium ab his Patribus docetur: At Conciliorum scopus erat ipsius errorem penitus extirpare: Ergo illa non solum intendebant statuere necessitatem gratiæ ad observanda præcepta supernaturalia, vel naturalia, prout ad salutem proficua, sed etiam ad implendam totam legem naturæ quantum ad substantiam.

254 Potest etiam suaderi conclusio ex dictis art.

A præcedenti: Nam tota lex naturæ includit omnia mandata naturalia, à primo usque ad ultimum: Sed homo lapsus non potest sine auxilio gratiæ observare primum omnium mandatorum, nimirum præceptum dilectionis Dei ut auctoris naturæ, sicut articulo præcedenti ostendimus: Ergo nec totam legem naturæ.

Confirmatur: Intentio efficax ultimi finis, 255 virtualiter continens omnium mandatorum observantiam, speciale Dei auxilium requirit, ut ibidem monstravimus: Ergo & à fortiori ipsius executio, seu totius legis naturalis adimpletio; non enim minor, imò major apparet difficultas in executione dilectionis efficax, quam in ejus intentione & affectu.

Confirmatur amplius: Homo infirmus non 256 valet ex propriis viribus ad actum perfectissimum hominis sani, ut ibidem diximus, & ratio naturalis suadet: At opus perfectissimum, quod homo integer & sanus ex propriis viribus efficere poterat, erat totius legis naturalis observantia, quantum ad substantiam operis, cum ad modum supernaturalem conducentiæ ad salutem, in statu sanitatis & integritatis, specialigratia indigeret, ut suppositione 2. ostendimus: Ergo homo lapsus ex propriis viribus non potest adimplere totam legem naturæ quantum ad substantiam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

C Contra hanc conclusionem plura solent ob- 257 jici Scripturæ testimonia, quæ ei videntur adversa: ut illud Deuteronomio 30. *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non est supra te, neque procul positum, nec in caelo situm.* Quibus verbis insinuat Moyses, legem quam nomine Dei intimat Hebræo populo, non esse supra naturales ipsius vires. Item illud Ecclesiæ 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui, adjecit mandata & præcepta sua: si volueris mandata servare, conservabunt te.* Quibus etiam verbis aperte significatur, esse positum in voluntate uniuscujusque, divina servare mandata. Unde Augustinus, vel Author libri hypognosticon, lib. 3. prope initium: *Quid est (inquit) quod reliquit eum in manu consilii sui, nisi dimisit eum in potestate liberi arbitrii sui? in manu enim possibilitas intelligitur.* Denique Apostolus ad Romanos 2. ait: *Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legi sunt faciunt.* Ergo ex Scriptura homo lapsus totam legem naturæ sine speciali gratia observare potest.

Ad primum locum aliqui respondent, Moysem non loqui de facilitate servandi totam legem, tam moralem, quam ceremonialem, de qua agit, sed præcisè de facilitate eam cognoscendi; ita ut sit sensus, Judæos non potuisse excusationem prætere de super ignorantiam legis, quandoquidem non debebant cælum ascendere, aut mare transire, ad eam cognoscendam, cum ipsæ eam clarè & evidenter promulgaret. Sed licet hæc explicatio sit gravissimorum Authorum, ut Lyrani, Abulenlis, Bellarmini, & aliorum, non videtur tamen legitima, nec textui consona, manifestè loquenti etiam de facilitate servandi legem, ut patet ex verbis quæ immediate sequuntur post adducta: *Ut deserat illud ad nos, & audiamus, & opere impleamus.* Adde quod Moyses non oclulussit omnem viam excusationis: potuissent enim Judæi respondere, quod licet notitia legis esset facilis, difficilis tamen esset, & fortè impossibilis ejus adimpletio.

Meliùs

159 Melius ergo respondetur, Moysen loco ad-
ducto solum intendere, præcepta legis esse in-
potentia hominis, non ut operantis ex solis viri-
bus naturæ, sed ut moti & adjuvi divinæ gratiæ,
quæ cor interiori pulsar, cum lex interiori auribus
inlucet. Solutio est D. Thomæ hic art. 4. ad 2. ubi
sic ait: illud quod possumus cum auxilio divino, non est
nobis omnino impossibile, secundum illud Philosophi in
3. Ethic. Quæ per amicos possumus, aliquantulum per nos
possumus. Et art. 6. ad 2. Cum dicitur homo fa-
cere quod in se est, dicitur hoc esse in potentia hominis,
secundum quod est motus à Deo. Non ergo absolute
homo potest, sed homo adjuvatus, quod quia in prom-
ptu est, & omnibus offertur ad observandam le-
gem, mandatum dicitur non esse supra, sed iuxta
nos.

160 Infabis: Si ut aliquid homini iuste præcipi pos-
sit sufficere quod illud cum Dei auxilio possit
præstare, sequitur Deum posse imperare claudu-
rambulat, & cæco ut videat; quia hæc per spe-
ciale Dei auxilium fieri possunt.

Sed negatur sequela: quia cæco deest poten-
tia physica ad videndum, unde non est capax il-
lius præcepti, nisi restituatur per miraculum po-
tentia; quod miraculum non est illi ablatum, &
quali in promptu. At verò voluntas infirma ha-
bet potentiam physicam ex parte libertatis ad
volendum bonum, & solum illi deest, ratione
infirmitatis & corruptionis naturæ; potentia
moralis & expedita, quam per auxilium Dei,
quod ipsi offertur, & veluti in promptu est, ha-
bere potest.

Ad secundum locum eodem modo respon-
deri potest sicut ad præcedentem: vel dici cum
Auctore libri hypognofticom, loco citato, Scri-
pturam loqui de primo homine in statu inno-
centiæ, in quo fuit à Deo conditus, & in quo ha-
bebat liberum arbitrium omnino sanum, per
gratiam & iustitiam originalem. Unde post-
quam ille Auctor dixit, quod per hæc verba, re-
liquit eum in manu consilij sui, non aliud intelli-
gitur, quam, reliquit eum in possibilitate sui arbi-
trij addit: Ipsa possibilitas est prima gratia, quæ pri-
mo homo habere potuisset, si servare mandata Domini
voluisset; quæ per inobedientiam desinitus, factus est
serpens, id est Diabolo, cui maluit obedire quam Deo,
captivus.

Ad tertium dicendum, hunc locum Apostoli
non de tota lege, sed de facilioribus præceptis
intelligendum esse.

261 Obijces secundò: Præcepta legis naturæ, cum
sint naturalia, vires naturæ non excedunt. Ergo
ad illa implenda gratia necessaria non est.

Respondeo distinguendo Antecedens: non ex-
cedunt vires naturæ, sanæ & integræ, concedo
Antecedens: infirmæ & corruptæ, nego Antece-
dens, & Consequentiam. Cum enim natura hu-
mana per peccatum originale læsa sit in natura-
libus, indiget gratiâ sanante ad perfectissimas
ordinis naturalis operationes exercendas, qua-
les sunt totius legis naturæ impletio, & dilectio
Dei ut authoris naturæ, quæ de se infert om-
nium aliorum præceptorum observantiam, &
eam habet adjunctam, quandiu illa durat.

262 Obijces tertio: Qui potest singula præcepta
adimplere, potest omnia collectivè. At homo la-
pius potest singula præcepta legis naturæ sine
speciali gratia observare. Ergo & omnia.

Respondeo primò Minorem esse falsam: nam
homo lapsus non potest sine gratia observare

Tom. IV.

A primum & maximum mandatorum legis natu-
ræ, nimirum præceptum dilectionis Dei ut au-
thoris naturæ, sicut articulo præcedenti ostendi-
mus. Plures etiam non improbabiler existimant,
esse alia præcepta naturalia ita difficilia,
ut ab homine lapso & in peccato mortali existe-
te absque speciali gratia adimpleri nequeant:
qualia sunt præcepta remittendi injurias, ac ini-
micos diligendi, & orandi pro illis; propter
quod Auctor operis imperfecti homin. 13. in
Matth. dixit: Qui pro inimico suo orat, gratia opus
exequitur; item castitatem servandi, vehementer
urgente tentatione & occasione. Unde Sapi-
ent. 8. dicitur: Servi quoniam alter non possum esse
continens, nisi Deus det.

Respondeo secundò, datâ Minori negando
Majorem, cujus falsitas constat ex dictis supra,
agendo de cognitione veritatum naturalium, &
infra, agendo de venialibus, apertius patebit.

Dices: Præcepta Decalogi sunt tantum decem: 263
supponamus ergo quod homo servaverit novè,
quæro utrum possit servare decimum, vel non;
Si primum, poterit observare omnia præcepta
collectivè. Si secundum, non poterit observare
omnia divisivè.

Respondeo primò negando suppositum, nem-
pe hominem posse ex suis proprijs servare
omnia præcepta Decalogi, usque ad ultimum;
nam quando dicimus illum posse servare omnia
præcepta divisivè, sentus est, illum posse hoc vel
illud, & quodcumque designabile in particula-
ri observare, cum morali tamen necessitate de-
ficiendi in aliquo vagè & indeterminatè, necessi-
tate, inquam, proveniente non ex parte objecti
trahentis per modum naturæ, sed ex infirmitate
potentiæ per peccatum debilitatæ.

Respondeo secundò, dato etiam & non con-
cesso, quod ita posset homo usque ad ultimum
præceptum devenire, tunc in eo diceret, quia
licet habeat potentiam proportionatam & ex-
peditam respectu illius fontis & divisivè
sumpti, non tamen respectu illius, in conjuncti
cum alijs, & ut terminantis totam præcepto-
rum naturalium collectionem licet sup. art. 1.
diximus de veritatibus naturalium cognitione.

264 Obijces quarto: Deus ut author naturæ non
præcipit aliquid, ad cuius observantiam ut au-
thor naturæ non possit hominem perducere. Sed
ut author naturæ præcipit homini observan-
tiam legis naturalis. Ergo ut author naturæ po-
test ad eam hominem perducere; & per conse-
quens ad observandam legem naturalem homo
non indiget auxilio supernaturali.

265 Respondeo distinguendo Majorem: Deus ut
author naturæ non potest & c. absolute, & nullâ
factâ suppositione, concedo Majorem: per acci-
dens, & factâ aliquâ suppositione, nego Majorè;
& concessa Minori, distinguo Consequens distin-
ctione Majoris. Sentus distinctionis est, quod
quamvis Deus, ut author naturæ subindeque
absque gratiâ, seu dond intrinsece & quoad sub-
stantiam supernaturali, possit, absolute loquen-
do, & nullâ factâ suppositione, tribuere homi-
ni auxilia necessaria ad observantiam legis na-
turæ sicut de facto pluribus concessisset, si homi-
nem in statu naturæ puræ condidisset: ex suppo-
sitione tamen quod natura humana sit elevata
ad statum supernaturalem (in quo statu obser-
vantia legis naturalis includit indirectè obser-
vantiam legis etiam supernaturalis, ut articulo
præcedenti conclus. 3. declaravimus) (non est

opus

opus quod Deus præcise ut author naturæ, possit tribuere omnia auxilia, ad legis naturalis observantiam necessaria, sed sufficit quod id possit præstare, vel ut author naturæ, vel ut author supernaturalis; præsertim quia supposita elevatione naturæ humanæ ad statum & finem supernaturalem, Deus etiam ut author supernaturalis, indirecte præcipit homini observantiam legis naturalis, cum hæc ad supernaturalem, ut ad finem & consummationem, ordinetur.

§ III.

Sententia Azquezij refellitur, & qua gratia adoptivam legem naturæ observandam necessariam sit, declaratur.

Dico secundò: Ad totius legis naturæ observantiam necessaria est in homine lapsò gratia habitualis, non solum consequenter, & ex parte termini, sed etiam antecedenter, & ex parte principii.

266 Prima pars probatur primò ex Concilio Milevitano supra citato can. 3. ubi sic habetur: *Placuit ut quicumque dixerit, gratiam Dei, quæ iustificamur per Iesum Christum, ad solam remissionem peccatorum valere quæ iam commissæ sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committatur, anathema sit.* Ubi nomine gratiæ quæ iustificamur, si proprie, ut debent, verba accipiuntur, non gratiæ auxiliariæ, quæ dispositivè ad iustificationem concurrunt, sed gratiæ habitualis, per quam formaliter iustificamur, & in filios Dei adoptamur, intelligi debet. Unde Partes ejusdem Concilii Epistol. 95. apud Augustinum, hanc gratiam dicunt esse quæ Christiani & filij Dei sumus. Et infra: *Quæ prædestinatio vocatur, iustificamur, & glorificamur.* Item D. Thomas hic art. 4. ait: *In statu naturæ corruptæ non potest homo implere omnia mandata divina, sine gratia sanant, quæ gratia iustificans est.*

267 Potest etiam eadem pars hac ratione probari. Impossibile est esse bene ordinatum circa media, qualia sunt præcepta, & non circa finem, scilicet Deum, quia media propter finem eliguntur, & intuitu ejus: At sine gratia sanctificante & charitate nullus est bene ordinatus in Deum ultimum finem: Ergo sine illa nullus potest in statu naturæ lapsæ omnia mandata naturalia observare.

268 Confirmatur ratione à posteriori: Nusquam homo in peccato exiens totam naturæ legem implevit: Ergo sine gratiâ à peccato sanante, totius legis naturæ adimpletio possibilis non est. Quo argumento usus est D. Hieronymus adversus Pelagianos dialog. 1. ut probaret non posse hominem sine gratiâ auxiliante totam legem observare.

269 Secunda etiam conclusionis pars ratione suadet: Homo inimicus & infensus Deo, non est aptus & convegiens subjectum, cui Deus conferat tantum beneficium, quale est auxiliorum cumulus, quæ ad totius legis naturalis observantiam requiruntur: At nisi gratia habitualis & iustificans in subiecto præcedat, homo est in statu inimicitie: Ergo necessaria est habitualis gratia antecedenter ex parte subiecti, ut constituens illud in statu congruo, ad hoc quod Deus impertiat ei gratias auxiliantes, ad totius legis observantiam necessarias.

270 Confirmatur: Homo per culpam duas infirmitates contraxit, alteram in mente, per aversionem à Deo; alteram in parte inferiori, quæ

A deordinata à subiectione ad rationem remansit incongruum autem videtur, quod pars interior per auxilia actualia parti superiori subiciatur, nisi prius ista per gratiam habitualement fuerit sanata, & Deo ut ultimo fini per charitatem subiecta.

Dico tertio: in homine lapsò ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habitualement necessariam requiritur specialis gratia auxiliariæ, quæ quidem per se, & attentâ rei naturæ, debet solum esse specialis intra ordinem naturæ, sed supposita hominis ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens debet esse entitative supernaturalis.

B Probatur prima pars: Impotentia moralis ad totius legis naturæ observantiam in homine lapsò, & in peccato mortali existente, non solum provenit ex defectu subiectionis mentis ad Deum ut ultimum finem, sed etiam ex rebellionem & pugna appetitus inferioris contra rationem: At licet gratia habitualis mentem Deo ut ultimo fini subiciat, hanc tamen rebellionem appetitus inferioris contra superiorem non tollit, sed eam ad agonem, & meritum, ac profectum vitæ spiritualis, in nobis relinquit, ut docet Tridentinum sess. 5. decreto de peccato originali, & experientia facis ostendit. Ergo in homine lapsò ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habitualement, seu iustificantem, gratia actualis, seu auxiliariæ, necessario requiritur.

C Quod verò talis gratia, per se, & attentâ rei naturæ, non debeat esse supernaturalis entitative, sed sufficiat quo sit specialis intra ordinem naturæ, patet: Nam totius legis naturæ observantia ex aliquo motivo honesto naturali, est entitative naturalis: Ergo per se exposcere nequit pro principio proximè eliciente, gratiam auxiliantem entitative supernaturalem. Quod autem, supposita naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens illam exigat, patet ex dictis articulo præcedenti §. 2. agendo de dilectione Dei naturali, ubi id ex professo probavimus: unde ad hunc locum lectorem remittimus, ne eadem inutiliter repetamus.

§. IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

Objicies primò contra secundam conclusionem: Pelagius non erravit negando necessitatem gratiæ habitualis ad totius legis naturæ observantiam, sed solum negando necessitatem gratiæ actualis ad illam implendam. Ergo Concilia ipsius errorem damnantia, non habitualis, sed actualis gratiæ necessitatem ad legem naturæ observandam astruunt. Consequentia videtur legitima. Antecedens verò probatur ex dictis in Tractatu de hæresi Pelagiana, in quo Pelagium, gratiam habitualement, seu remissivam peccati agnovisse, contra Suarem fuisse ostendimus.

E Respondeo negando Antecedens: Pelagius enim gratiæ tam habitualis quam actualis necessitatem ad legem naturæ observandam sustulit, dum asseruit divina mandata viribus liberi arbitrii posse servari per hoc enim omnis gratiæ necessitas excluditur. Unde ad probationem dicendum, quod licet ille gratiam habitualement, seu remissionis peccatorum agnovit, non tamen ut necessariam ad legis observantiam: ac proinde Concilia, dum ipsius errores proferunt, non solum actualis, sed etiam habitualis gratiæ necessitatem ad legem naturæ observandam astruunt.

Obijci-